

Bijlage 3: Was-wordt-tabel

Was-wordt-tabel bij Koersdocument Omgevingsvisie Provincie Fryslân

In het proces van het Koersdocument naar de ontwerp Omgevingsvisie gaan we de veranderingen in het provinciaal beleid en onze rollen verder uitwerken. De door PS gekozen koers bepaalt de wijze waarop beleid en rollen worden ingevuld. De was-wordt-tabel hieronder geeft daarvoor een aanzet.

De tabel is niet volledig, maar omvat wel de belangrijkste beleidsuitspraken/beleidsuitgangspunten in het huidige provinciale beleid voor de fysieke leefomgeving. De tabel werken we in samenspraak met onze partners verder uit qua opgaven, belangen en rollen: wie gaat wat doen om de doelen te bereiken. Bij deze nadere uitwerking worden zoveel mogelijk de inhoudelijke principes en samenwerkingsprincipes uit het Koersdocument betrokken; waar relevant, is dat in de tabel aangegeven.

Veel van het huidige beleid, in de vorm van o.a. beleidsbrieven, is recent vastgesteld, actueel en al in lijn met de principes en keuzes in het Koersdocument. Daarom komen veel voorstellen neer op 'handhaven', met evt. nuancering en meer ruimte voor maatwerk en flexibiliteit.

Door middel van kleuren is aangegeven waar al dan niet verschuivingen te verwachten zijn:

Legenda:

Handhaven van beleid/ rol

Ander beleid/ rol, of daar het gesprek over aangaan

Nieuw beleid/ rol, of daar het gesprek over aangaan

Loslaten/ versoepelen van beleid of rol, of daar het gesprek over aangaan

<i>was</i>	<i>wordt</i>	<i>onderbouwing</i>
<p>Streekplan Fryslân 2007</p> <ul style="list-style-type: none"> Indeling van kernen in stedelijke centra (stedelijk netwerk Fryslân), regionale centra, bedrijfsconcentratiekernen en overige kernen, met daaraan gekoppeld ontwikkelmogelijkheden voor wonen, werken en voorzieningen, incl. mogelijkheden van voorraadvorming. Ontwikkelmogelijkheden van stedelijke centra zijn (indicatief) aangegeven in stedelijke bundelingsgebieden, onderdeel van economische kernzones. Voor Waddeneilanden is maatwerk voor wonen en werken mogelijk. Aanwijzing van recreatiekernen (m.u.v. de Waddeneilanden), bedoeld voor concentratie van de grotere recreatieve voorzieningen (verblijfs-, dag-, en vaarrecreatie); buiten recreatiekernen zijn kleinschalige ontwikkelingen mogelijk. Maxima (getallen) aan omvang van voorzieningen dag-, vaar- en verblijfsrecreatie. Verbetering en uitbreiding van de op kaart 	<ul style="list-style-type: none"> Geen generieke kernenindeling meer hanteren, in lijn met het principe 'decentraal wat kan'. Wel voor F4-steden aangegeven dat grotere bedrijven die qua aard/ uitstraling en schaal bij de steden horen, daar ook een plek krijgen (transport, logistiek, productie, data, maar ook specials³). Harlingen heeft ruimte voor zeehaven gebonden bedrijven. Bij uitzondering kan via maatwerk de beste plek voor een bedrijf(cluster) buiten de F4 worden gevonden om gewenste effecten te bereiken. Met gemeenten bekijken of aanscherpen van kernenindeling voor dagelijkse voorzieningen wenselijk is. Dit sluit aan op het principe 'decentraal wat kan'. Voor Waddeneilanden blijven uitgaan van maatwerk. Concentratie van recreatie invullen via de inhoudelijke principes 'zuinig ruimtegebruik', 'omgevingskwaliteiten als ontwerpbasis', 'koppelen en verbinden'; geen getallen meer hanteren. Van belang zijn kwaliteit en inpassing via Nije Pleats aanpak. Meer nadruk op procesvoorwaarden. Dit zou kunnen in de vorm van 'ladder voor recreatie', met als criteria o.a. (markt)potenties, diversiteit recreatieaanbod, kwaliteitsverbetering, draagvlak van natuur, landschap en maatschappelijk, 	<ul style="list-style-type: none"> Veel stedelijke functies zijn planologisch al geregeld, en de behoefte aan nieuwe functies is beperkt; er is dus niet veel programma meer om te 'verdelen'. Gemeenten kunnen, binnen regionale afspraken, zelf de gewenste verdeling van woningbouw, bedrijventerreinen ca. over hun kernen bepalen. Het is wel gewenst dat grote resp. zeehavengebonden bedrijventerreinen terecht komen bij F4 resp. Harlingen, vanwege de ontsluiting, schaal en functie van deze kernen. Voor onvoorziene ontwikkelingen in kansrijke niches (specials), kan via maatwerk de beste plek worden gevonden om de gewenste effecten te bereiken. Deze insteek sluit aan bij de behoefte aan revitalisering, modernisering en kwaliteitsverbetering van recreatievoorzieningen met toekomstperspectief. Een aantal daarvan ligt buiten de recreatiekernen; flexibiliteit voor maatwerk is gewenst, binnen kader. Per locatie via een Nije Pleats aanpak⁴ vervolgens de ontwikkelmogelijkheden bepalen. Dit past in een integrale gebiedsgerichte aanpak en binnen de principes 'omgevingskwaliteiten als ontwerpbasis', 'koppelen en verbinden',

³ Special: Terrein met duidelijk profiel en juridisch-planologisch strak kader om specifiek segment (niche) te faciliteren. Het gaat om 'campusachtig' terrein met gerichte uitstraling en doelgroep, bijv. op synergie en gezamenlijk gebruik van reststromen, circulaire bedrijfsvoering, bedrijven met eensgezinde unieke locatievoorkeur of gezamenlijke kennisontwikkeling. Voor een goed werkend systeem gaat het om enkele locaties, die individueel en gezamenlijk meerwaarde bieden t.o.v. reguliere bedrijventerreinen, niet onderling met elkaar concurreren en een uniek vestigingsklimaat bieden.

⁴ In Nije Pleats aanpak buigen deskundigen zich met de initiatiefnemer over een concreet voornemen. Gezamenlijk komen ze tot een advies over de inpassing van het voornemen; ook omwonenden kunnen hierbij betrokken worden. Voordelen: snelheid en duidelijkheid voor initiatiefnemer; één integraal en onderbouwd advies, dat bijdraagt aan goede inpassing in omgeving.

<i>was</i>	<i>wordt</i>	<i>onderbouwing</i>
<p>aangegeven toeristisch-recreatieve netwerken, met passende recreatieve voorzieningen op logische punten daarlangs.</p> <ul style="list-style-type: none"> Nadruk op recreatieve kwaliteitsverbetering. Verhoogde aandacht voor landschappelijke inpassing en verantwoordelijkheid van sector voor beheer natuur, landschap en erfgoed. Herkenbaarheid van landschappelijke kernkwaliteiten is randvoorwaarde. Stabilisatie van recreatiedruk op Waddeneilanden; via bijv. systeem van beddenboekhouding kan dit per plan verantwoord worden. Op Terschelling en Ameland is nog ruimte voor groei; op Vlieland en Schiermonnikoog is dit beperkt. Permanente bewoning van recreatiewoningen is ongewenst. Onder voorwaarden is bij uitzondering omzetting naar woonbestemming mogelijk. Bij agrarisch bedrijf zijn mestverwerking, mestvergisting en biovergassing mogelijk, mits in hoofdzaak bedrijfseigen. Mest- en biovergisting voor meerdere bedrijven zijn mogelijk op agrolocaties¹ in landelijk gebied en op bedrijventerreinen. Ook biovergisting op bijv. voormalige gaswinlocaties en bij RWZI's, is mogelijk. 	<p>toevoeging van kwaliteiten aan omgeving (biodiversiteit, milieu, duurzaamheid/ circulair bouwen), optimale benutting bestaande planologische ruimte.</p> <ul style="list-style-type: none"> Principes handhaven. Incidenteel ruimte voor nieuwe grootschalige voorziening met marktpotenties en goed voor verbreding van recreatief aanbod. Stabilisatieprincipe is gesprekspunt. Bekijken of algemene criteria voor kwaliteitsverbetering, afspraken, en zorgvuldige inpassing, i.c.m. beoordeling Natuurbeschermingswet, voldoende waarborgen bieden. Uitgangspunt handhaven. Met gemeenten bespreken hoe te regelen/ borgen en evt. afspraken maken. Handhaven. 	<p>'ja, mits' en 'ruim op inhoud, sturen op proces'. Hiervoor samen met onze partners een kader uitwerken in de Omgevingsvisie op basis van principes in Koersdocument.</p> <ul style="list-style-type: none"> Uit onderzoek⁵ blijkt dat deze nadruk nog steeds terecht is: niet meer van hetzelfde, maar aanvullingen die het aanbod completeren met aandacht voor inpassing in omgeving. Ruimte voor revitalisering van bestaande bedrijven is daarom gewenst. In een enkel geval kan een nieuwe grootschalige voorziening kansrijk zijn. Hierbij speelt de vraag mee in hoeverre de recreatieve druk op de Waddeneilanden wel of geen problemen oplevert. Maatwerk per eiland, in overleg met gemeenten. Geen noodzaak tot permanente bewoning. Er zijn in het algemeen voldoende woningen. Voor 'noodsituaties' volstaat gemeentelijke gedoogregeling (tijdelijk en persoonsgebonden). Huidig beleid biedt voldoende mogelijkheden voor deze vormen van duurzame energiewinning. Agro-locaties in landelijk gebied zijn tot nu toe niet of nauwelijks tot ontwikkeling gekomen. Deze optie kan meer in beeld komen.

¹ Een agro-locatie is een plek waar agrarische dienstverlenende bedrijven (loonbedrijven, agrarische hulpbedrijven) of voorzieningen en installaties t.b.v. meerdere agrarische bedrijven zijn geconcentreerd.

⁵ Onderzoek Verblifsrecreatie in Fryslân, Bureau voor Ruimte en Vrije Tijd, april 2013, onderzoek t.b.v. ruimtelijk en toeristisch beleid.

was	wordt	onderbouwing
<ul style="list-style-type: none"> • Concentratie van glastuinbouw in zoekgebied in Noordwest-Fryslân (max. 450 ha. bruto); daarbuiten beperkte ontwikkelmogelijkheden voor glastuinbouw. • In Streekplan zijn twee Nationale Landschappen (NL) nader begrepsd: Zuidwest-Fryslân en Noordelijke Wouden. Er gelden geen extra beschermingsregels. Wel zijn hier extra mogelijkheden voor stimulering van landschapsontwikkeling. In nieuw rijksbeleid zijn NL als categorie vervallen. Het is aan provincies om NL wel of niet te handhaven. • Ruime en exacte reserveringszones voor toekomstige versterking primaire waterkeringen; daarbinnen gelden bouwbeperkingen, afhankelijk van ligging (kustplaatsen of daarbuiten). • Conditie voor duurzaam bodemgebruik. Verontreiniging en uitputting bodem voorkomen; waardevolle bodemelementen zo min mogelijk aantasten. Daarom geen provinciale medewerking aan ondergrondse opslag van afvalstoffen zoals radioactief en chemisch afval; PS hebben in 2010 besloten dat ook ondergrondse opslag van CO2 ongewenst is. • Geen provinciale medewerking aan bouw kerncentrales. • PS hebben in 2013 schaliegaswinning ongewenst gevonden. In 2014 hebben PS nieuwe 	<ul style="list-style-type: none"> • Concentratie van glastuinbouw handhaven. Met gemeenten bespreken hoe dit verder in te vullen. • Nationale Landschappen handhaven; niet als categorie met beperkingen, maar als stimulans. • Systematiek vereenvoudigen en op doelniveau in Omgevingsvisie opnemen. Begrenzing reserveringszones niet meer opnemen in Omgevingsvisie; wel benoemen en koppelen aan 'geen onomkeerbare ingrepen'; verder uitwerken en begrenzen in Omgevingsverordening en Omgevingsprogramma water. • Handhaven. Gesprekspunt: mogelijkheden opnemen voor opslag van energie voor tijdelijke pieken in duurzame energie-opwekking? Bijv. in de vorm van perslucht, biogas of warmte. • Handhaven. • Handhaven. 	<ul style="list-style-type: none"> • Er is nog voldoende ontwikkelingsruimte voor glastuinbouw in NW Fryslân. Op dit moment geen behoefte aan verdere uitbreiding van glastuinbouwareaal. Concentratie voorkomt versnippering en aantasting landschap. • Hoewel de status geen onderscheid maakt qua ruimtelijke ontwikkelingsmogelijkheden, werkt de status zeer positief voor de inzet op beheer en behoud van het landschap. Past bij principe 'omgevingskwaliteiten als ontwerpbasis'. • Sluit aan op gewenste flexibiliteit voor bijv. nieuwe concepten als vooroverontwikkeling i.c.m. brede, multifunctionele dijk. Past in principe 'zuinig en meervoudig ruimtegebruik'. Principes van dijkversterking en bouwbeleid verder uitwerken in Omgevingsprogramma water. • Tot nu toe geen behoefte aan ondergrondse opslag van afvalstoffen; het Rijk studeert wel op mogelijkheden van ondergrondse opslag CO2 op land. Er komt mogelijk wel behoefte aan opslag van duurzame energie om tijdelijke pieken op te vangen. • Ook het Rijk zet niet meer in op nieuwe schaliegaswinning en nieuwe gaswinningen.

<i>was</i>	<i>wordt</i>	<i>onderbouwing</i>
<p>opsporingen en winningen van aardgas ongewenst gevonden.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Geothermie en koude-warmte opslag (KWO) zijn mogelijk; onderbouwing per geval, momenteel niet toegestaan in grondwaterbeschermingsgebieden. • Verplaatsing van zoutwinning NW Fryslân naar zoutwinning onder Waddenzee. Zoutwinning op land stopt uiterlijk in 2021. • Nieuwe ontgroningen multifunctioneel en buiten natuurgebieden; ook uitbreiding van ontgroningen bij voorkeur multifunctioneel. Winning van zand in IJsselmeer bij voorkeur in vaargeulen. Daarbuiten via maatwerk, uit te werken en af te wegen in beheerplan Natuurbeschermingswet en natuurtoets. <p>Streekplan Fryslân 2007 i.c.m. Ladder duurzame verstedelijking (zuinig ruimtegebruik)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Toepassen Ladder duurzame verstedelijking² bij nieuwbouw voor stedelijke functies. Indicaties voor woningtoename in bestaand bebouwd gebied (aandeel) en voor minimale woningdichtheid in nieuwe woonuitbreidingen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Handhaven. Afstemming van ondergrondse functies, zoals geothermie en drinkwaterwinning, verder uitwerken op basis van grondwaterstudie. • Handhaven. • Handhaven. Ontgroningen voor de winning van delfstoffen standaard koppelen aan andere maatschappelijke opgaven (inclusieve winning). Bij multifunctionele ontgroning kan winning van oppervlaktedelfstoffen in natuurgebied onder voorwaarden wel aanvaardbaar zijn; kader nader uitwerken in (ontwerp)Omgevingsvisie. Past in principes 'zuinig en meervoudig ruimtegebruik', 'koppelen en verbinden'. • Handhaven. Bij de toepassing van de Ladder duurzame verstedelijking wel rekening houden met nieuwe ontwikkelingen en inzichten, w.o. ruimte voor klimaatadaptatie en duurzame energie. In onderbouwing van ruimtelijke plannen dit meenemen. Sluit aan op principe 'zuinig en meervoudig ruimtegebruik'. Geen indicaties meer in Omgevingsvisie voor woningtoename in bestaand bebouwd gebied en min. woningdichtheden. 	<ul style="list-style-type: none"> • Geothermie is volgens regionale Energiestrategie 2017 kansrijk bij grote energievraag, zoals in en rond steden, glastuinbouw en industrie met grote warmtevraag. • Minister van EZ heeft zoutwinningsvergunning Havenmond (Waddenzee) verleend. Provincie houdt vinger aan de pols wat betreft gevolgen van zoutwinning in Waddenzee. • De behoefte aan oppervlaktedelfstoffen zoals zand en grind neemt in de toekomst waarschijnlijk af. Tegelijk zijn er meer mogelijkheden om winning te combineren met maatschappelijke opgaven, zoals verdiepen van meren en vaarwegen voor de recreatievaart, of bestrijden van verdroging van natuurgebieden. Ook gelet op het ruime aanbod van oppervlaktedelfstoffen, zijn deze uitgangspunten nog steeds van belang. • Toepassen van Ladder duurzame verstedelijking in gemeentelijke ruimtelijke plannen is een wettelijke verplichting; de provincie toetst daarop. Bij invulling daarvan ook rekening houden met nieuwe opgaven zoals duurzame energievoorziening en klimaatadaptatie; dit kan binnen bestaand bebouwd gebied om meer ruimte vragen (bijv. voor groen en water).

² De Ladder duurzame verstedelijking zit in het Besluit Algemene Regels Ruimtelijke Ordening. Ze verplicht gemeenten om de behoefte aan een stedelijke ontwikkeling te onderbouwen, en vervolgens te kijken of aan die behoefte door herstructurering, transformatie in bestaand bebouwd gebied kan worden voldaan voordat een uitbreidingslocatie wordt ontwikkeld. Provincies zorgen voor regionale afspraken tussen gemeenten over de behoefte van nieuwe stedelijke functies. Dit levert tevens de onderbouwing op voor toepassing van de Ladder.

<i>was</i>	<i>wordt</i>	<i>onderbouwing</i>
<ul style="list-style-type: none"> Nieuwe uitbreidingslocatie voor stedelijke functie sluit aan op bestaande stad of dorp. Uitzonderingen zijn benoemd. Aard en schaal van ontwikkelingen zijn per type kern aangegeven. Maken van regionale afspraken met gemeenten over programma's voor woningbouw en bedrijventerreinen; mede als onderbouwing van de behoefte voor Ladder duurzame verstedelijking. Indicatieve aandelen regio's. Maken van afspraken met F4-gemeenten over ontwikkeling kantoorvolume (programma kantoren); mede als onderbouwing van de behoefte voor Ladder duurzame verstedelijking. Terughoudend beleid voor nieuwe detailhandel buiten kernwinkelgebieden: alleen ruimte voor perifere detailhandel (PDV); grootschalige detailhandel (GDV) alleen bij Leeuwarden. Criteria voor hergebruik van vrijkomende bebouwing in het landelijk gebied, waaronder vrijkomende boerderijen. Criteria voor nevenactiviteiten en R&T bij agrarische bedrijven. 	<ul style="list-style-type: none"> Principes handhaven. Aard en schaal van ontwikkelingen niet meer per type kern aangeven. Bij uitzondering zou ook een locatie in landelijk gebied voor circulaire economie (bijzondere bedrijfsvorm) of duurzame energievoorziening aanvaardbaar kunnen zijn; nader uit te werken in (ontwerp)Omgevingsvisie. Sluit aan op principe 'zuinig en meervoudig ruimtegebruik'. Principe handhaven. Aandachtspunt: in afspraken zit voldoende flexibiliteit voor maatwerk op gebieds-, dorps-, en wijkniveau. Geen indicatieve aandelen voor woningbouwregio's meer opnemen in Omgevingsvisie. Principe handhaven. Aandachtspunt: in afspraken zit voldoende flexibiliteit voor maatwerk op gebieds-, dorps-, en wijkniveau. Handhaven. Met gemeenten bekijken of ook regionale afstemming van ontwikkelingen in detailhandel wenselijk is. En of deprogrammering, saldobenadering, verder beperken van ruimte voor PDV en GDV, en voorwaarden aan internet-afhaalpunten wenselijk zijn. Gesprekspunt: In overleg met gemeenten bekijken of er criteria zijn die belemmerend werken, zonder afbreuk te doen aan transitie van bestaande bebouwing in steden en dorpen. Ook de optie van meer sloop overwegen. 	<ul style="list-style-type: none"> Bij een uitzondering gaat het om een bijzondere situatie, bijv.: nieuwe bedrijvigheid gekoppeld aan circulaire reststromen en bestaande recycling; hoge energievraag nabij kansrijke geothermie of restwarmte. Per situatie af te wegen. Regionale afstemming blijft nodig om overaanbod/ leegstand, ongewenste concurrentie en onnodig ruimtebeslag te voorkomen. Levert bovendien onderbouwing op voor toepassing van de Ladder duurzame verstedelijking bij afzonderlijke ruimtelijke plannen. Sluit aan op principe 'zuinig en meervoudig ruimtegebruik'. Zie hierboven. Dit vloeit voort uit de Retaildeals⁶. Enige verruiming kan meer ruimte bieden voor maatwerk op basis van omstandigheden in gebied. Dit legt een grotere verantwoordelijkheid neer bij gemeenten. Past bij principes 'omgevingskwaliteiten als ontwerpbasis', 'decentraal wat kan', 'ja, mits'.

⁶ Conform de Retaildeal, die de minister van EZ in 2016 met de provincies heeft gesloten. De provincies hebben als taak om samen met andere partijen de overcapaciteit aan winkelvloeroppervlak te verminderen en te zorgen voor sterke winkelgebieden. Doel hiervan: de winkelleegstand met 20% terugdringen.

<i>was</i>	<i>wordt</i>	<i>onderbouwing</i>
<ul style="list-style-type: none"> Pilots landelijk wonen voor aantrekken van nieuwe inwoners uit andere provincies: tien nieuwe landgoederen in stedelijke bundelingsgebieden, en zeven landelijke woonclusters bij een kern (20-50 wooneenheden per cluster). Concept kwaliteitsarrangementen: concreet project waarin nieuwe vormen van wonen, werken, recreëren, zorg, cultuur, educatie worden gecombineerd met verbetering ruimtelijke kwaliteit in landelijk gebied. Ruimte voor maatwerk binnen algemene principes en passend bij de genoemde voorbeelden. Daaronder valt een ruimte-voor-ruimte regeling ter bevordering van sloop lelijke bebouwing. 	<ul style="list-style-type: none"> Pilots zijn achterhaald. Niet meer opnemen. Dit concept een nieuwe en actuele invulling geven in Omgevingsvisie, passend bij de principes 'zuinig en meervoudig ruimtegebruik', 'omgevingskwaliteiten als ontwerpbasis', 'koppelen en verbinden', 'ja, mits', en 'ruim op inhoud, sturen op proces'. 	<ul style="list-style-type: none"> Er zijn weinig pilots daadwerkelijk gerealiseerd. Dit concept uit het Streekplan sluit goed aan bij de nieuwe principes en de voorgestelde manier van werken. Bij de invulling voldoende ruimte geven voor maatwerk per gebied/ locatie.
<p>Beleidsbrief duurzame landbouw 2017</p> <ul style="list-style-type: none"> Omschakeling naar duurzame landbouw, ecologische én economisch; de provincie werkt hieraan in ondersteunende en stimulerende zin, samen met andere partijen. Industriële, niet-grondgebonden agrarische bedrijven zijn ongewenst. Agrarische bedrijven hebben verder overal dezelfde ontwikkelmogelijkheden. Diversiteit van bedrijven blijft mogelijk: zowel produceren voor lokale/ regionale markt als voor (inter)nationale markt. 	<ul style="list-style-type: none"> Handhaven. Daarnaast extra inspanning vragen bij uitbreiding van agrarische bedrijven en andere economische activiteiten (zie hieronder). Handhaven. Handhaven. 	<ul style="list-style-type: none"> Dit sluit aan op het principe 'koppelen en verbinden'. Ontwikkelmogelijkheden kunnen wel veranderen door aanpassingen in productieomstandigheden, zoals waterpeilen als gevolg van meer flexibel peilbeheer. Ook worden ontwikkelmogelijkheden bepaald door nabijheid van voor stikstofgevoelige Natura 2000 gebieden (PAS). Ook extra functietoekenningen, zoals waterberging, natuurbeheer of buffergebied, kunnen zorgen voor verschillende productiemogelijkheden.

<i>was</i>	<i>wordt</i>	<i>onderbouwing</i>
<ul style="list-style-type: none"> Bij vergroting van agrarische bouwpercelen de voorwaarden toespitsen op duurzaamheid bedrijfsvoering: verdere verruiming is mogelijk, mits niet alleen afspraken over landschappelijke inpassing maar ook over duurzaamheid en grondgebondenheid bedrijfsvoering. Bovendien zorgvuldige afstemming (bij voorkeur overeenstemming) met omwonenden. 	<ul style="list-style-type: none"> Handhaven. Bij uitbreiding van agrarische bedrijven voorwaarden stellen aan biodiversiteit, milieu en duurzaamheid; dit past bij principes 'koppelen en verbinden', 'veilig en gezond', en 'ruim op inhoud, sturen op proces'. 	<ul style="list-style-type: none"> Dit kan in de vorm van een verdienmodel of zorgvuldigheids-score. Sluit goed aan bij vervangen oppervlaktecriterium door kwalitatief kader en nadruk op procesvoorwaarden (zie hierna). In dat geval is sprake van een verschuiving (verbreding) en meer flexibiliteit, en niet van meer beleid/ regels.
<p>Beleidsnotities schaalvergroting melkveehouderijen, en intensieve veehouderijen/ Streekplan en Verordening Romte Fryslân 2014</p> <ul style="list-style-type: none"> Ruimte voor schaalvergroting melkveehouderijen binnen kernkwaliteiten landschapstypen, tot in principe max. 3 ha per bouwperceel; afwijking in bijzondere situaties mogelijk. Boven 1,5 ha inpassing via Nije Pleats methode. Melkveehouderijen moeten grondgebonden blijven (niet footloose). Ruimte voor schaalvergroting bestaande intensieve veehouderijen binnen kernkwaliteiten landschapstypen, tot in principe max. 1,5 ha per bouwperceel; afwijking in bijzondere situaties mogelijk. Geen ruimte voor nieuwe bouwpercelen voor intensieve veehouderijen. 	<ul style="list-style-type: none"> Gesprekspunt: is het wenselijk om oppervlaktecriterium te vervangen door kwalitatief kader voor inpassing, gekoppeld aan Nije Pleats methodiek?; aanvaardbaar oppervlak kan hierdoor verschillen per locatie. Meer nadruk op procesvoorwaarden en koppelen aan voorwaarden biodiversiteit, milieu (incl. volksgezondheid) en duurzaamheid; dit past bij principes 'koppelen en verbinden', 'decentraal wat kan', 'ruim op inhoud, sturen op proces'. Handhaven. Zie hierboven, over oppervlaktecriterium melkveehouderijen. Handhaven. 	<ul style="list-style-type: none"> Dit kan meer ruimte bieden voor maatwerk op basis van omstandigheden in gebied. Dit legt een grotere verantwoordelijkheid neer bij gemeenten. Uit recent (landelijk) onderzoek blijkt dat er een relatie is tussen veehouderij en volksgezondheid a.g.v. de uitstoot van stoffen in de lucht. Nader onderzoek naar deze relatie is gewenst, zo nodig ook in Fryslân. Op basis van toekomstige Wet dierenaantallen, kan de provincie zo nodig maxima stellen aan dierenaantallen in een gebied of per locatie. Dit past bij het principe 'gezond en veilig'. Sluit aan bij maatschappelijke opvattingen en inzichten en bij Beleidsbrief duurzame landbouw 2017. Zie hierboven. Vooral bij uitbreiding van intensieve veehouderijen is aandacht nodig voor effecten op milieu/ volksgezondheid. Dit past bij het principe 'gezond en veilig'.

<i>was</i>	<i>wordt</i>	<i>onderbouwing</i>
<p>Natuurbeleid/ Streekplan</p> <ul style="list-style-type: none"> Algemeen: stimuleren herstel biodiversiteit in brede zin, incl. soortenbeleid Natuurbeschermingswet. Realiseren/ afronden van Nationaal Natuurnetwerk (NNN), waarvan de grenzen in 2014 zijn herijkt (incl. Natura 2000), en vervolgens inrichten volgens Natuurbeheerplan. Beheren en beschermen van bestaande natuurgebieden in NNN op basis van natuurbeheerplan en van beschermingsregels Natuurbeschermingswet, Streekplan en verordening Romte, incl. mogelijkheden medegebruik zoals op Streekplankaart 13 (zoning) aangegeven. Uitgangspunten voor mitigatie en natuurcompensatie bij ingrepen in/ nabij NNN van groot openbaar belang; specifieke uitgangspunten voor Waddeneilanden (kwalitatieve compensatie). Bestaande natuurgebieden buiten NNN handhaven en planologisch beschermen. 	<ul style="list-style-type: none"> Inzet handhaven. Extra inzet op: <ul style="list-style-type: none"> - natuurinclusief ontwerpen meenemen in andere opgaven; - samenwerking met overheden en samenleving; - zoeken naar verbinding met economische activiteiten; - soorten van Fries belang, ook buiten natuur- en weidevogelgebieden en ANLB gebieden. Handhaven. De keuze van PS over afronding van NNN n.a.v. het BMC-onderzoek over de optimale inzet van beschikbare middelen, verwerken in ontwerp Omgevingsvisie. Handhaven. Gesprek aangaan over denkbare mogelijkheden van medegebruik natuurgebieden, passend binnen natuurdoelen, en noodzaak van functiezoning. Uitgangspunten evt. op hoofdlijnen in Omgevingsvisie opnemen, en verder uitwerken in programma natuur. Gesprekspunt: met gemeenten nagaan óf en onder welke voorwaarden provinciale beschermingsregels voor natuurgebieden buiten NNN versoepeld of losgelaten kunnen worden; evt. afspraken over maken. 	<ul style="list-style-type: none"> Deze punten uit het Koersdocument verwerken in de Omgevingsvisie aan de hand van de principes 'koppelen en verbinden', 'decentraal wat kan', 'rolbewust', 'aansluiten bij wat er al gebeurt'. Hierbij de principes 'zuinig en meervoudig ruimtegebruik', 'koppelen en verbinden', 'rolbewust', en 'aansluiten bij wat er al gebeurt' betrekken. Hierbij de principes 'zuinig en meervoudig ruimtegebruik', en 'koppelen en verbinden' betrekken. Uitgangspunten voor mitigatie en compensatie verder uitwerken in programma natuur. Niet alle natuurgebieden buiten EHS zijn even waardevol. Het gaat vooral om samenhang van het totaal aan natuurterreinen en het belang daarvan voor soorten (stoffering van landschap; ecologische vlucht- en pleisterplaatsen). Als deze samenhang

<i>was</i>	<i>wordt</i>	<i>onderbouwing</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Stimuleren van agrarisch natuurbeheer volgens principes van nieuw subsidiestelsel agrarisch natuur- en landschapsbeheer (ANLB); • Saldobenadering volgens Programmatische Aanpak Stikstof (PAS): een veehouderij nabij een voor stikstof kwetsbaar natuurgebied kan groeien als stikstofbelasting door een andere activiteit afneemt. • Maatregelen bestrijding verdroging natuurgebieden: momenteel prioriteit voor Natura 2000-gebieden. 	<ul style="list-style-type: none"> • Handhaven. Het agrarisch natuurbeheer continueren en eventueel intensiveren op basis van Beleidsbrief duurzame landbouw, op programmaniveau af te wegen. En zo mogelijk koppelen aan instrumenten als peilbesluiten, waardoor meer mogelijkheden voor flexibel peilbeheer ontstaan. • Handhaven. • Handhaven. Nader af te wegen in programma natuur. 	<p>van het totaal in stand blijft, is een saldobenadering denkbaar. Hierbij de principes 'zuinig en meervoudig ruimtegebruik', en 'koppelen en verbinden' betrekken.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Verder invullen en afwegen op programmaniveau. • Taakstelling in aantal hectares en gebieden, prioritering en inzet middelen afwegen op programmaniveau.
<p>Weidevogelnota 2014-2020/ Streekplan en Verordening Romte Fryslân 2014</p> <ul style="list-style-type: none"> • Handhaving van voldoende openheid en rust in weidevogelgebieden en ganzenfoerageergebieden. Dit belang betrekken in planologische afweging. • Financiële compensatie bij ingrepen die openheid en rust in weidevogelkansgebieden verstoren. • Middelen en inspanningen voor weidevogels (weidevogelbeheer) concentreren in de weidevogelkansgebieden en daarbinnen in de weidevogelkerngebieden. 	<ul style="list-style-type: none"> • Doel rust en openheid opnemen in Omgevingsvisie. Gesprekspunt: nagaan hoe deze gebieden het beste hun openheid en rust kunnen behouden; evt. afspraken over maken en uitwerken in programma natuur. • Gesprekspunt: overleggen hoe de compensatie in de praktijk van planvorming werkt, en waar de nadruk bij compensatie op moet liggen: kwantiteit (aantal hectares) of kwaliteit (aantal gruttopen) van gronden. • Uitgangspunt handhaven en op doelniveau in Omgevingsvisie opnemen. Blijven monitoren hoe dit werkt. 	<ul style="list-style-type: none"> • In programma natuur het behoud van rust en openheid van deze gebieden nader uitwerken. • Principe en wijze van financiële compensatie verder regelen in Omgevingsverordening en Verordening weidevogels. • Taakstelling in aantal hectares en gebieden, prioritering en inzet middelen afwegen op programmaniveau. Huidig kader daarvoor: subsidiestelsel agrarisch natuur- en landschapsbeheer (ANLB).

<i>was</i>	<i>wordt</i>	<i>onderbouwing</i>
<p>Provinciaal beleid windenergie 2014/ Verordening Romte Fryslân 2014</p> <ul style="list-style-type: none"> • Taakstelling van 530,5 MW in 2020 realiseren via windpark IJsselmeer, windpark Hiddum Hou, bestaande turbines, Friese deel windpark NO-polder. • Bestaande turbines op huidige plek te vervangen, mits masthoogte en wiekdiameter niet toenemen. • Nieuwe solitaire windturbine mogelijk bij agrarisch bedrijf met masthoogte van max. 10 m. • Verder geen nieuwe windturbines mogelijk. 	<ul style="list-style-type: none"> • Handhaven. • Handhaven. • Handhaven. • Handhaven. 	<ul style="list-style-type: none"> • Past in Coalitieakkoord 2015-2019. • Past in Coalitieakkoord 2015-2019. Vanuit omgevingslab Energietransitie en omgevingslab Steden en Dorpen kwam het signaal om meer ruimte te creëren voor maatwerk per gebied/wijk/ dorp om zelfvoorzienend in energie te worden. • Past in Coalitieakkoord 2015-2019. Zie hierboven. • Past in Coalitieakkoord 2015-2019. Zie hierboven.
<p>Beleidsnotitie Romte foar Sinne</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zonne-energie-opstelling mogelijk aansluitend op stad of dorp, of als onderdeel van uitbreidingslocatie; omvang van opstelling afgestemd op energiebehoefte stad of dorp. In landelijk gebied zijn opstellingen mogelijk bij agrarisch bedrijf of niet-agrarisch bedrijf, waarbij vermogen ten dienste staat van het bedrijf. Ook langs infrastructuur (weg, spoor, water) is opstelling mogelijk. • Gemeente zorgt voor zorgvuldige landschappelijke inpassing. • Op Waddeneilanden is opstelling mogelijk die niet aansluit op een dorp. 	<ul style="list-style-type: none"> • Beoordelen in hoeverre criteria nog toepasselijk zijn. Nader uitwerken met partners en daarbij inzetten op meervoudig ruimtegebruik en combinatie van functies. Naast zonnevelden voor eigen energiebehoefte, zijn ook regionale zonnevelden mogelijk met omvang van 20 tot 100 ha. Provincie is bereid om daarin meer regie te nemen om wildgroei te voorkomen en tegelijk voortvarendheid te bevorderen. • Handhaven. Bij grotere, regionale zonnevelden meer provinciale betrokkenheid; zie hierboven. • Handhaven. 	<ul style="list-style-type: none"> • De laatste tijd zijn er vaker initiatieven voor zonnevelden die voorzien in bovenlokale energiebehoefte. Deze initiatieven hebben dikwijls geen directe relatie met stad of dorp in de buurt. Het is van belang om deze te geleiden naar de beste plekken. Hierbij de principes ‘zuinig en meervoudig ruimtegebruik’, ‘omgevingskwaliteiten als ontwerpbasis’, ‘koppelen en verbinden’, ‘ja, mits’, en ‘aansluiten bij wat er al gebeurt’ betrekken.

<i>was</i>	<i>wordt</i>	<i>onderbouwing</i>
<p>Notitie Sinnefjilden yn it lânskip</p> <ul style="list-style-type: none"> Hierin staan handreikingen/suggesties voor zorgvuldige inpassing van zonnevelden; deze worden gebruikt bij provinciale ‘sinnetafels’, waar relevante actoren gezamenlijk werken aan inpassing van zonnevelden. 	<ul style="list-style-type: none"> Handhaven. Sluit aan op principes ‘omgevingskwaliteiten als ontwerpbasis’, en ‘ruim op inhoud, sturen op proces’. 	
<p>Frysk Miljeuplan/ Streekplan</p> <ul style="list-style-type: none"> Werken aan een duurzaam Fryslân: geen schadelijke onttrekkingen of toevoegingen aan het fysieke leefmilieu. Duurzaam bodembeheer is onderdeel van het bovenstaande. Fryslân is voor een belangrijk deel schoon: veel milieudoelen in relatie tot woon- en leefklimaat van mensen zijn gehaald. Nu is van belang: dat wat schoon is, schoon houden, laatste knelpunten oplossen, en voorkomen dat nieuwe knelpunten ontstaan. Doel: Fries leefmilieu voldoet aan alle wettelijke milieunormen, en bestuurlijke afspraken over uitwerking wettelijke normen worden nagekomen. Externe veiligheid vroegtijdig betrekken in ruimtelijke planvorming; aangeven op provinciale risicokaart/ milieu en overige belemmeringen; uit te werken in handleiding. Wettelijke normen en afspraken toepassen bij verlenen milieuvergunningen aan bedrijven waarvoor provincie wettelijk bevoegd gezag is 	<ul style="list-style-type: none"> Handhaven. Sluit aan bij principe ‘gezond en veilig’. Handhaven. Duurzaam bodembeheer vertalen in Omgevingsvisie, met in achtname van principes ‘zuinig en meervoudig ruimtegebruik’, ‘koppelen en verbinden’, en ‘gezondheid en veiligheid’. Handhaven. De invulling van het doel relateren aan principes ‘gezond en veilig’, en ‘koppelen en verbinden (w.o. circulariteit)’ en ‘ja, mits’. Op verzoek van gemeenten kan een provinciale risicokaart/ kaart belemmeringen de ruimtelijke afweging bij externe veiligheid ca. ondersteunen. Handhaven. Zie hierboven. 	<ul style="list-style-type: none"> Dit algemene principe neemt aan belang toe. Op Europees en rijksniveau spelen initiatieven voor duurzaam bodembeheer, bijv. in Deltaprogramma Agrarisch waterbeheer over nutriënten en gewasbescherming, Actieplan nitraat en bodem, bij duurzame pachtrelaties, bodemdaling, biomassa en voedsel, en functieverandering van agrarische bodems. In de Omgevingsvisie zal deze insteek een plek krijgen, gekoppeld aan de verschillende functies van bodem. Verder in te vullen bij vergunningverlening, toezicht en handhaving (FUMO). Externe veiligheid i.r.t. ruimtelijke afwegingen evt. nader uitwerken.

<i>was</i>	<i>wordt</i>	<i>onderbouwing</i>
<p>en bij provinciaal toezicht daarop en handhaving daarvan. Ook toepassen bij aanwijzing van verplichte milieubeschermingsgebieden voor stilte en grondwater, bodemsaneringen op spoedlocaties, en bij taken op het gebied van externe veiligheid en geluidhinder.</p> <ul style="list-style-type: none"> • De provincie hanteert geen strengere milieunormen dan wettelijke normen. • Op enkele plekken is de bodem nog ernstig verontreinigd of zijn er problemen op het gebied van externe veiligheid of geluidhinder; deze laatste milieuknelpunten in Fryslân zullen de komende jaren gesaneerd worden. • Prioriteit bij bodemsanering urgente spoedlocaties; 1e bodemconvenant: voor 2016 alle bodemverontreinigingen gesaneerd of beheerst die risico's voor mensen opleveren. 2e Bodemconvenant: overige urgente spoedlocaties in 2020 gesaneerd of beheerst. 	<ul style="list-style-type: none"> • In principe handhaven (voorlopig). • Handhaven. • Handhaven. 	<ul style="list-style-type: none"> • Niet uitgesloten is dat ambitieniveau hoger komt te liggen in gebieden waar kansen liggen en dit haalbaar is. Nader af te wegen op gebiedsniveau op basis van (nieuwe) inzichten. • Tempo, urgentie e.d. van saneringen af te wegen op programmaniveau, afhankelijk van beschikbare middelen, prioriteiten en inzichten. Saneringen zijn bijna afgerond; in het nieuwe convenant met het rijk gaat het niet meer over saneringen. • De saneringen zijn bijna afgerond; het accent ligt nu op de overige urgente spoedlocaties. In het nieuwe convenant met het rijk gaat het niet meer om saneringen.
<p>Structuurvisie Grutsk op 'e Romte/ Streekplan</p> <ul style="list-style-type: none"> • Grutsk op 'e Romte bundelt de waarden van landschap en cultuurhistorie (incl. archeologie en stedenbouw) in een samenhangende waardering en geeft richting aan toekomstige ruimtelijke veranderingen. Provinciale belangen zijn benoemd in een Top 10; daarin staan gebiedsoverschrijdende belangen en per deelgebied de kernkwaliteiten per regio. Bij elk belang is een richtinggevend advies gegeven. 	<ul style="list-style-type: none"> • Handhaven. Met gemeenten bekijken hoe hieraan verder invulling te geven en evt. afspraken over maken. 	<ul style="list-style-type: none"> • Inhoudelijk verordenen van enkele landschappelijke en cultuurhistorische waarden zou overwogen kunnen worden om te voorkomen dat bepaalde unieke en/of zeldzame waarden verloren gaan. Dit leidt wel tot meer regels. En bij de gewenste wijze van samenwerken aan landschap, cultuurhistorie en ruimtelijke kwaliteit past dit minder, zoals bij de Nije Pleats methodiek en de Sinnetafels. Daarnaast zijn volgens Grutsk de samenhang van elementen en het verhaal erachter, belangrijker dan de afzonderlijke categorieën. Verordenen van categorieën heeft niet de voorkeur.

was	wordt	onderbouwing
<p>Grutsk op 'e Romte is als procesvereiste verwerkt in Verordening Romte Fryslân 2014. Archeologische paragraaf in ruimtelijke plannen opnemen en daarbij FAMKE gebruiken.</p> <ul style="list-style-type: none"> Ruimtelijke ontwikkelingen zorgvuldig inpassen in de omgeving op basis van belangen en kernkwaliteiten in Grutsk en van kernkwaliteiten van 9 landschapstypen in Streekplan; dit gebeurt o.a. via een ruimtelijke kwaliteitsparagraaf in bestemmingsplannen. Ontwerpen en inrichten mét ruimtelijke kwaliteit. Geen specifiek beleid voor donkerte. Wel wordt om aandacht gevraagd voor duisternis als bijzondere kwaliteit van landschap. In zones langs autosnelwegen extra aandacht voor landschap en beeldkwaliteit; reclame-uitingen zijn niet grootschalig. Terughoudendheid bij overschrijding grootschalige infrastructuur voor nieuwe stedelijke uitbreiding. Uitgangspunten voor plaatsing en inpassing zendmasten. 	<ul style="list-style-type: none"> Handhaven. Met gemeenten bekijken hoe hieraan verder invulling te geven en evt. afspraken over maken. Hierbij de principes 'omgevingskwaliteiten als ontwerpbasis', 'koppelen en verbinden', 'decentraal wat kan', 'ja, mits' en 'ruim op inhoud, sturen op proces' betrekken. Op basis van o.a. ondertekende intentieverklaring Dark Sky Waddengebied bekijken óf en hoe donkerte extra stimulans kan krijgen. Gesprekspunt: in overleg met gemeenten bekijken hoe hieraan invulling geven en evt. afspraken over maken. Hierbij de principes 'zuinig en meervoudig ruimtegebruik', 'omgevingskwaliteiten als ontwerpbasis', 'koppelen en verbinden', 'decentraal wat kan', 'ja, mits' en 'ruim op inhoud, sturen op proces' betrekken'. 	<ul style="list-style-type: none"> Meer aandacht voor donkerte (als omgevingskwaliteit en voor gezondheid) sluit aan bij input vanuit Omgevingslab's. Past bij principe 'gezond en veilig'.
<p>Verkeer- en vervoersplan (PVVP)/ Streekplan</p> <p>(mobiliteit)</p> <p>Hoofddoel is het realiseren van duurzaam verkeer- en vervoersysteem dat:</p> <ul style="list-style-type: none"> voldoet aan verplaatsingsbehoefte inwoners en bezoekers, en aan behoefte om goederen te transporteren; bijdraagt aan versterking economie en veilig is; schade aan natuur, landschap en milieu beperkt. Onderdeel hiervan is het waar mogelijk 	<ul style="list-style-type: none"> Handhaven. Handhaven. Handhaven. 	<ul style="list-style-type: none"> Algemeen voor de genoemde punten: inzet (van middelen en inspanningen) en prioriteiten uitwerken en afwegen in Omgevingsprogramma Verkeer en vervoer.

was	wordt	onderbouwing
<p>terugdringen van autokilometers en bevorderen gebruik alternatieven zoals fiets en OV.</p> <p>Dit hoofddoel is voor diverse onderdelen ingevuld, geconcretiseerd voor verschillende gebieden en uitgewerkt in een overzicht van projecten.</p> <ul style="list-style-type: none"> Streekplan: bereikbaarheidseisen van werkfuncties afstemmen op ontsluiting locaties. Mobiliteitstoets voor grootschalige ontwikkelingen met veel publiek/ personeel/ goederenstromen. <p>(Noordelijke Ontwikkelingsas ca.)</p> <ul style="list-style-type: none"> In het Streekplan is de Noordelijke Ontwikkelingsas opgenomen, incl. Zuiderzeelijn met halteplaatsen Heerenveen, Drachten, en Leeuwarden. Verder: realisatie voorstadhalte Werpsterhoek, te combineren met opwaardering spoorverbinding Groningen-Leeuwarden. <p>(verkeersveiligheid)</p> <ul style="list-style-type: none"> Terugbrengen aantal verkeersdoden en ziekenhuisgewonden: in 2020 40% minder doden en 30% minder ziekenhuisgewonden t.o.v. 2002. We zorgen voor duurzaam veilige infrastructuur en stimuleren veilig gedrag door educatie en handhaving. 	<p>Uitwerking, uitvoering en beheer van provinciale infrastructuur koppelen en verbinden aan andere opgaven en ambities, conform het principe 'koppelen en verbinden'.</p> <ul style="list-style-type: none"> Extra inzet op duurzame mobiliteit i.r.t. opgave energietransitie. Veel inspanningen zijn nodig voor het verbinden van duurzame opwekking van elektriciteit (en/of waterstof) en de overschakeling naar elektrisch vervoer. Dit uitgangspunt vormt onderdeel van een integrale ruimtelijke afweging (zie ook bij zuinig ruimtegebruik). Specifieke mobiliteitstoets is niet meer nodig. Zuiderzeelijn niet meer opnemen. Voorstadhalte Werpsterhoek actualiseren aan de hand van actuele stand van zaken. Inzet verkeersveiligheid intensiveren. Doelen voor 2020 e.v. actualiseren. Ambitie 'nul verkeersdoden' uit motie PS van mei 2017 sluit aan op principe 'gezond en veilig'. 	<ul style="list-style-type: none"> De Zuiderzeelijn is momenteel niet actueel. Inspanningen voor verkeersveiligheid verhogen, uit te werken in Omgevingsprogramma Verkeer en vervoer.

was	wordt	onderbouwing
<p>(wegen)</p> <ul style="list-style-type: none"> Keuze voor duurzaam veilige wegenstructuur: concentratie van verkeer op hoofdstructuur van stroomwegen en gebiedsontsluitingswegen. Voor elk type weg wordt passende inrichting gekozen. Deze wordt vastgelegd in Provinciale richtlijn wegontwerp. De wegencategorisering is opgenomen in PVVP. Aan de inpassing van wegen wordt zorg besteed. Wegen worden adequaat onderhouden. In het Streekplan zijn langs belangrijkste infrastructuur uitbreidingsruimten aangegeven die in beginsel bebouwingsvrij dienen te blijven. <p>(fiets)</p> <ul style="list-style-type: none"> Doel: groei aandeel (elektrische) fiets in aantal verplaatsingen op afstanden tot 7,5 km én tot 15 km. Vier pijlers: ketenmobiliteit, infrastructuur, organisatie en communicatie. Vooral pijler infrastructuur is uitgewerkt. Hoofd fietsroutenet bestaat uit fietssnelwegen en hoofd fietsroutes; inrichtingseisen en investeringsprogramma opgenomen. <p>(openbaar vervoer: OV)</p> <ul style="list-style-type: none"> Provincie is verantwoordelijk voor OV per bus en regionaal spoor. Daarnaast is provincie sterk betrokken bij hoofdspoorwegnet. Jaarlijks geeft provincie €51 miljoen uit voor OV. Doel: voldoen aan behoefte van inwoners en bezoekers om zich te verplaatsen; terugdringen aantal autokilometers. Aanpak in vier sporen: (1) hoge prioriteit voor OV, (2) vergroting kostendekking, o.a. door 	<ul style="list-style-type: none"> Principes handhaven. Samen met gemeenten wordt momenteel gekeken naar nieuwe indeling van provinciale wegen. Nieuwe wegenindeling opnemen in (ontwerp)Omgevingsvisie. Rekening houden met nieuwe verkeers- en vervoertechnieken, w.o. (gedeeltelijk) zelfrijdend vervoer. Zo nodig op doelniveau in Omgevingsvisie opnemen. Verdere invulling zo nodig opnemen in programma Verkeer en vervoer. Principes handhaven. Wanneer gemeenten hier onvoldoende in slagen, evt. provinciale stimulans voor fietsverkeer overwegen. Principes handhaven, m.u.v. 400 m norm voor OV bereikbaarheid kernen vanwege versnellen buslijnen. Kleine kernen blijven bereikbaar met OV, maar dat kan wel soms op grotere afstand zijn dan nu het geval is; evt. inzet van alternatieve oplossingen om daar te komen (autonoom vervoer). We letten hierbij wel op snelheid, gebruik en betaalbaarheid van buslijnen. De betaalbaarheid van OV vormt een steeds belangrij- 	<ul style="list-style-type: none"> Noodzaak is minder nu de meeste grote infraprojecten zijn afgerond; zo nodig uitwerken in programma Verkeer en vervoer. Eventuele stimulans verder uitwerken in Omgevingsprogramma Verkeer en vervoer, ook financieel. Dit sluit aan bij de huidige proeven m.b.t. het aanpassen van de lijnvoering van enkele buslijnen om snelheid en gebruik ervan te bevorderen. Het nieuwe principe wordt dus al toegepast.

<i>was</i>	<i>wordt</i>	<i>onderbouwing</i>
<p>hogere tarieven, (3) kosteneffectief OV met sterke hoofdstructuur, aangevuld met regionale maatwerkoplossingen, (4) versterking kenmobiliteit.</p> <p>Hoofdstructuur OV bestaat uit lijnennet collectief vervoer. Daarnaast is er georganiseerd individueel vervoer (de Opstapper). Alle steden en kernen met dorpsstatus beschikken over een vorm van OV op 400 m van zwaartepunt bebouwing.</p> <p>(goederenvervoer)</p> <ul style="list-style-type: none"> Belangrijkste wegen voor goederenvervoer zijn opgenomen in kwaliteitsnetwerk goederenvervoer. Op deze wegen speelt goederenvervoer een zwaardere rol in de afweging van knelpunten. Stimuleren goederenvervoer over water en spoor. <p>(vaarwegen)</p> <ul style="list-style-type: none"> Vaarweggebonden bedrijvigheid in stedelijke centra is ontsloten via beroepsvaarwegen. Vaarwegklasse is afgestemd op omvang vervoer. In de vaargebieden en daartussen liggen aantrekkelijke recreatieve vaarverbindingen. Netwerken voor beroepsgoederenvervoer en recreatief vaarverkeer uitgewerkt. Zijtakken van P.M. kanaal moeten bevaarbaar zijn met schepen tot CEMT-klasse V. Langs de vaarwegen ligt aan weerszijden een beheerszone van max. 30 meter, waarbinnen ontheffing nodig is voor bouwwerken e.d. 	<p>ker aandachtspunt bij keuzes, ook vanwege de benodigde inspanningen voor verduurzaming van OV. Zo mogelijk gebruik maken van het principe 'aansluiten bij wat er al gebeurt'.</p> <ul style="list-style-type: none"> Principes handhaven. Principes handhaven. Sluiten o.a. aan op principe 'koppelen en verbinden', en 'veilig en gezond'. Op basis van een brede economische analyse en een integrale kosten-baten studie, hebben PS een afweging gemaakt over het opwaarderen van vaarwegen voor de beroepsvaart. Deze recente afweging krijgt een actuele vertaling in de (ontwerp)Omgevingsvisie. Netwerk van recreatieve vaarwegen op hoofdlijnen handhaven. 	<ul style="list-style-type: none"> Nog afwegen of netwerk en klassen beroepsvaarwegen en netwerk recreatieve vaarwegen in Omgevingsvisie of in Omgevingsprogramma Verkeer en vervoer worden opgenomen. Beheerszones hoeven niet in Omgevingsvisie; deze kunnen in Omgevingsprogramma Verkeer en vervoer worden opgenomen; bijbehorende regels horen in Omgevingsverordening. Nog afwegen of netwerk en klassen beroepsvaarwegen en netwerk recreatieve vaarwegen in Omgevingsvisie of in Omgevingsprogramma Verkeer en vervoer worden opgenomen.

<i>was</i>	<i>wordt</i>	<i>onderbouwing</i>
<ul style="list-style-type: none"> Streekplan: Opwaarderen PM kanaal naar CEMT-klasse Va; voor van Harinxmakanaal is dit wenselijk. Zijtakken naar Drachten, Heerenveen en Sneek zijn met klasse IV voorlopig voldoende toegerust. Streekplan: Voldoende beschikbaarheid van natte bedrijventerreinen op de aangegeven plekken, en deze reserveren voor vaarweggebonden bedrijven. <p>(uitvoering)</p> <ul style="list-style-type: none"> Het PVVP bevat een overzicht van uit te voeren projecten. 	<ul style="list-style-type: none"> Zie hierboven. In Omgevingsvisie op doelniveau vertalen, met voldoende flexibiliteit voor ontwikkelingen. Alleen grote projecten in Omgevingsvisie noemen. 	<ul style="list-style-type: none"> Evt. nader uitwerken in Omgevingsprogramma Verkeer en vervoer. Uit te voeren projecten opnemen in Omgevingsprogramma Verkeer en vervoer.
<p>Veenweidevisie (2015)</p> <p>Geen uniforme strategie voor het hele veenweidegebied. In vervolgfase per deelgebied bekijken welke strategie en maatregelen het beste werken; oplossingen per gebied vervolgens uitwerken. Het stoppen van veenafbraak op schaal veenweidegebied is niet reëel; gevolgen daarvan voor economie en leefbaarheid zijn te groot. Wel vertragen van veenafbraak, en in sommige gebieden verder gaan.</p> <p>Generieke maatregelen (geen spijt):</p> <ul style="list-style-type: none"> Beperken drooglegging tot max. 90 cm; Zo mogelijk instellen bredere hoogwaterzones rond lintbebouwing; 'Maaiveld-daling-proof' maken van generiek beleid voor diverse onderwerpen/ thema's; Voorlichting geven en onderzoek doen naar funderingen en funderingsproblematiek; 	<ul style="list-style-type: none"> Hoofdpijnen Veenweidevisie (zie hieronder; generiek en per deelgebied) handhaven. <p>Bij het verwerken van de Veenweidevisie in ontwerp Omgevingsvisie ook nieuwe ontwikkelingen/ inzichten meenemen om veen te behouden, w.o. de Tussenstap Friese veenweideaanpak 2020-2030 met daarin een aanpak voor het opstellen van Uitvoeringsprogramma 2020-2030. Deze Tussenstap houdt rekening met Veenweidevisie 2015, het nieuwe landbouwbeleid en het landelijke klimaatbeleid/ Klimaatakkoord.</p> <p>Hierbij vooral de principes 'omgevingskwaliteiten als ontwerpbasis', 'koppelen en verbinden', 'rolbewust', 'aansluiten bij wat er al gebeurt', en 'ruim op inhoud, sturen op proces' betrekken. Koppelen aan met name de energietransitie, natuurinclusieve landbouw, klimaatadaptatie, herstel biodiversiteit, recreatie en toerisme.</p>	<p>Dit komt voort uit nieuwe ontwikkelingen en inzichten, o.a. op het gebied van CO2 uitstoot als onderdeel van de klimaataanpak en de bijdrage van veenafbraak daaraan, en de handelbaarheid van emissierechten CO2 (nieuwe verdienmodellen voor verhogen waterpeilen).</p> <p>In Uitvoeringsprogramma Veenweidevisie de maatregelen en acties verder uitwerken. Dit biedt flexibiliteit om snel in te spelen op nieuwe ontwikkelingen en inzichten.</p>

<i>was</i>	<i>wordt</i>	<i>onderbouwing</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Saneren van hoogwatercircuits die niet effectief en efficiënt zijn; • Onderzoek doen naar en toepassen van duurzame oplossingen voor infrastructuur (m.n. wegen en rioleringen); • Onderzoek doen naar effecten maaiveldddaling op voorraad zoet grondwater en drinkwater. <p>In klei-op-veengebied en veengronden met dik veenpakket (vertragen maaiveldddaling):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Instellen hogere zomerpeilen in klei-op-veengebieden (60 cm), zoveel mogelijk in combinatie met onderwaterdrainage; • Zoveel mogelijk beperken of voorkomen van kerende grondbewerking op pure veengronden met veenpakket > 80 cm. <p>Deelgebieden met meerdere opgaven:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Combineren en bundelen van maatregelen en geldstromen voor de verschillende opgaven; experimenteren, ervaring opdoen met nieuwe maatregelen, methoden en technieken; • In 6-9 kansrijke pilotgebieden experimenteren en ervaring opdoen met hogere peilen i.c.m. onderwaterdrainage/ natte teelten voor landbouw, weidevogelbeheer, natuurontwikkeling, hoogwaterzones kwetsbare funderingen e.d. <p>Maatwerk per deelgebied; op meerdere fronten meerwaarde bereiken via integrale aanpak. Veenafbraak verder vertragen, waar mogelijk stoppen. Veenweidevisie is geen eindbeeld maar startpunt van een nieuw traject. In 6-9 pilotgebieden specifieke veenweidekwaliteiten behouden. Uit te werken in uitvoeringsprogramma en gebiedsplannen.</p>	<p>Ook rekening houden met de ervaringen in de 9 pilots behoud Fryske veenweidewaarden.</p>	

<i>was</i>	<i>wordt</i>	<i>onderbouwing</i>
<p>Agenda IJsselmeergebied 2050</p> <p>Ambities:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Landschappelijke en cultuurhistorische kernkwaliteiten vormen uitgangspunt bij ruimtelijke ontwikkelingen in het gebied; • Toekomstbestendig water- en ecosysteem: borgen waterveiligheid, duurzaam gebruik strategische zoetwater- en drinkwatervoorraad, robuust ecosysteem in balans met waterbeheer en gebruiksfuncties, duurzame energiewinning met respect voor kernkwaliteiten; • De potenties voor nationale en regionale economie optimaal benutten en uitbouwen, in relatie met kernkwaliteiten en randvoorwaarden water- en ecosysteem. <p>Principes:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cultuurhistorie als leidraad voor ruimtelijke ontwikkeling; • Ruimtelijke eenheid en diversiteit versterken; • Internationaal voorbeeld voor duurzame ontwikkeling in deltagebieden; • Borgen waterveiligheid; • Duurzaam gebruik strategische zoetwater- en drinkwatervoorraad; • Robuust ecosysteem in balans met waterbeheer en gebruiksfuncties; • Duurzame energiewinning met respect voor de kernkwaliteiten; • Aansprekende en gedifferentieerde toeristisch-recreatieve bestemming; • Optimale bijdrage aan woon- en vestigingsklimaat van Nederland; 	<ul style="list-style-type: none"> • Ambities vertalen in (ontwerp)Omgevingsvisie. Eventueel meer prioriteiten in aangeven. Hierbij vooral de principes 'omgevingskwaliteiten als ontwerpbasis', 'koppelen en verbinden', 'ja, mits', 'rolbewust', 'aansluiten bij wat er al gebeurt', en 'ruim op inhoud, sturen op proces' betrekken. • In Koersdocument is een keuze opgenomen over al dan niet heroverwegen van provinciaal standpunt 'geen verdere peilverhoging IJsselmeer na 2050' en consequenties daarvan voor watervoorziening in achterland; keuze van PS hierover verwerken in (ontwerp)Omgevingsvisie. • Principes vertalen in Omgevingsvisie; • Keuze over peil IJsselmeer na 2050: zie hierboven. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ambities voor IJsselmeer sluiten aan op algemene ambities en principes in Koersdocument. • Principes voor IJsselmeer sluiten aan op ambities/ doelen en leidende principes in Koersdocument.

<i>was</i>	<i>wordt</i>	<i>onderbouwing</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Sterke nautische economie en meer transport over water; • Duurzame visserij in balans met de productiviteit van het ecosysteem. <p>Uit te werken, gebiedsbrede opgaven:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Klimaatadaptatie: Nader verkennen hoe vermindering van wateronttrekkingen uit IJsselmeer en Markermeer, gekoppeld kan worden aan nieuwe ontwikkelingen in de landbouw. Daarbij zal ook de relatie met bodemdaling en de verzilting gelegd worden; • Natuurontwikkeling: Behoud en herstel van de biodiversiteit i.r.t. andere gebruiksmogelijkheden IJsselmeer; • Energietransitie: Nader verkennen van de mogelijke bijdrage van het IJsselmeergebied aan de nationale opgave voor energietransitie, waaronder optimalisatie van bestaande en geplande windparken, koppeling met zonne-energie en kansen voor bodemecologie en visserij, ruimtelijke inpasbaarheid en mogelijke koppelkansen van nieuwe energieprojecten; • Recreatie en toerisme: Benutten toeristisch-recreatieve potenties, rekening houdend met andere kwaliteiten; • Scheepvaart en nautische economie: Afwegen van investeringen t.b.v. groei van de nautische economie en scheepsbouw, waaronder plan voor verbreding van sluis bij Kornwerderzand; combineren met versterking gebiedskwaliteiten en andere gebruiksfuncties; • Duurzame visserij: transitie naar een duurzame visserij met economisch perspectief, in 	<ul style="list-style-type: none"> • Aankondigen dat deze gebiedsbrede opgaven evt. worden verwerkt in een gebiedsprogramma IJsselmeer. • Kanttekening bij energietransitie: geen nieuwe cluster windturbines na Windpark Fryslân. Voor zonne-energie: zie Beleidsnotitie Romte foar Sinne hiervoor; beoordelen in hoeverre criteria hieruit nog toepasbaar zijn. Nader uitwerken met partners en daarbij inzetten op meervoudig ruimtegebruik en combinatie van functies. • Kanttekening: verbreding van sluis bij Kornwerderzand is gewenst; het plan voor verbreding al opnemen in (ontwerp)Omgevingsvisie. 	<ul style="list-style-type: none"> • Deze gebiedsbrede opgaven t.z.t. evt. uitwerken in een gebiedsprogramma IJsselmeer. • Kanttekening sluit aan op coalitieakkoord; • Kanttekening sluit aan op coalitieakkoord.

<i>was</i>	<i>wordt</i>	<i>onderbouwing</i>
<p>evenwicht met de natuurlijke productiviteit van het ecosysteem;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Verstedelijking: verstedelijkingdruk vanuit Metropoolregio Amsterdam en regio Zwolle inzetten voor kwaliteitsimpuls kusttrajecten. Op kleinere schaal hebben kernen langs o.a. de Friese Kust hun eigen dynamiek. Ook aandacht voor gebieden die kampen met economische en demografische krimp. 		
<p>Vierde Waterhuishoudingsplan/ Streekplan</p> <p><u>Algemene principes</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Calamiteiten- en rampenbestrijding zijn goed op orde, zodat schade en slachtoffers zoveel mogelijk beperkt blijven, en z.s.m. herstel kan plaatsvinden; • Duurzaam en innovatief. Samen met partners streven naar innovatief watersysteem; • Werken volgens principes integraal beheer watersysteem en waterketen. Samenhang kwaliteit en kwantiteit grond- en oppervlaktewater; relatie met beleidsterreinen als ruimtelijke ordening, natuur, landschap, recreatie; • Doelmatigheid en kostenefficiëntie bij aanleg, beheer en onderhoud van watersystemen en in waterketen; • Klimaatbestendig en robuust. Bij opstellen beleid rekening houden met onzekerheden in klimaatverandering; • Integrale uitvoering maatregelen: o.a. bij dijkversterkingen, drinkwaterwinlocaties, KRW maatregelen koppelen aan andere opgaves: oever- en kadeherstel, maatregelen Natura 	<ul style="list-style-type: none"> • Algemene principes handhaven en vertalen in (ontwerp)Omgevingsvisie. Deze sluiten goed aan op de principes 'zuinig en meervoudig ruimtegebruik', 'koppelen en verbinden', 'rolbewust' en 'aansluiten bij water al gebeurt'. Uitgangspunten voor een klimaatbestendig en robuust watersysteem (via mix van technische en ruimtelijke maatregelen) verder uitwerken door het koppelen en verbinden van opgaven, met de omgevingskwaliteiten als ontwerpbasis. Samen met gemeenten en waterschap onderzoek doen naar mogelijkheden voor combinatie van functies, en naar de inzet van het instrumentarium van de Omgevingswet om de ruimtevraag voor een klimaatadaptieve inrichting te realiseren. 	<ul style="list-style-type: none"> • Algemene principes zijn nog steeds actueel en relevant.

<i>was</i>	<i>wordt</i>	<i>onderbouwing</i>
<p>2000; met ruimtelijke kwaliteit en landschapelijke inpassing.</p> <p><u>waterveiligheid</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Inwoners en economie zijn goed beschermd tegen overstromingen en wateroverlast. Fryslân is waterrobuust en klimaatbestendig ingericht waardoor gevolgen van wateroverlast of overstroming zo klein mogelijk zijn. Alle waterkeringen moeten voldoende hoog en sterk blijven, zodat kans op doorbraak (heel) klein blijft. Anticiperen op te verwachten klimaatverandering. Accepteren van beperkte mate van regionale wateroverlast; Voorkeur voor prioriteitstrits: eerst vasthouden, dan bergen en tenslotte afvoeren (VBA). Boezemsysteem en deelsystemen (polders) moeten robuust en veerkrachtig worden ingericht; voldoende anticipatie op de gevolgen van klimaatverandering. Goede ruimtelijke inrichting die bijdraagt aan beperken nadelige gevolgen van evt. overstroming of van wateroverlast door extreme neerslag. Fryslân is in 2050 klimaatbestendig en waterrobuust ingericht. 	<ul style="list-style-type: none"> Deze uitgangspunten voor waterveiligheid handhaven. Meer accent leggen op ruimtelijke maatregelen, naast technische maatregelen. Nader uitwerken met partners en inzetten op meervoudig ruimtegebruik en combinatie van functies. Past bij principes 'zuinig en meervoudig ruimtegebruik' en 'koppelen en verbinden'. Meer nadruk leggen op multifunctionaliteit en koppelingen bij dijkversterking; bijv. overslagbestendige, multifunctionele dijken in combinatie met vooroeverontwikkeling en kweldervorming; past bij principes 'zuinig en meervoudig ruimtegebruik' en 'koppelen en verbinden'. Meer flexibel omgaan met beschermingsniveau in polders; sluit aan op principes 'zuinig en meervoudig ruimtegebruik', 'ja, mits', en 'ruim op inhoud, sturen op proces'. Handhaven. Integrale studie naar Friese boezem wordt uitgevoerd. Resultaten daarvan t.z.t. verwerken in Omgevingsvisie. Principe van meerlaagsveiligheid toepassen: d.w.z. werken aan drie lagen van veiligheid: 1. preventie, 2. ruimtelijke inrichting, en 3. Calamiteitenbeheersing, en vertalen naar gevolgen daarvan voor ruimtelijke inrichting. Verwijzen naar klimaatstresstest en watertoets, en toepassing daarvan door gemeenten; principe van meervoudig ruimtegebruik verder uitwerken. 	<ul style="list-style-type: none"> Deze algemene uitgangspunten waterveiligheid zijn nog steeds actueel en relevant. Nader uitwerken in Omgevingsprogramma water, waaronder vertaling van ruimtelijke maatregelen naar bergingsgebieden en evt. noodopslag bij calamiteiten. Normen voor regionale wateroverlast verder uitwerken in Omgevingsprogramma water. Normen voor secundaire kerinngen regelen in Omgevingsverordening. Sluit aan bij meer accent op ruimtelijke maatregelen (mix van technische en ruimtelijke maatregelen). Gemeenten hebben hier ook steeds meer aandacht voor. Het is gewenst om hierover kennis en ervaringen uit te wisselen. Waterschap en provincie kunnen hier een rol in vervullen. Bij verdere invulling uitgaan van alle inhoudelijke principes en samenwerkingsprincipes.

was	wordt	onderbouwing
<ul style="list-style-type: none"> Bij verplichte watertoets voor ruimtelijke (her)ontwikkelingen (van locatiekeuze tot inrichting), zijn waterveiligheid en risico op wateroverlast expliciet meegewogen. <p><u>Volgende water</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Grond- en oppervlaktewatersysteem is zo ingericht dat verschillende functies en gebruikers zo optimaal mogelijk bediend worden, nu en in toekomst; niet teveel en niet te weinig water voor landbouw, recreatie, natuur en drinkwatervoorziening. Goede verdeling van water tussen landelijk en stedelijk gebied; Jaarlijks bestrijden verdroging van 250 ha natuurgebied. Prioriteit bij Europese verplichtingen (Natura 2000 en grondwateropgave KRW); Behoud grote voorraad zoet grondwater van goede kwaliteit voor drinkwater. Balans tussen onttrekkingen en natuurlijke aanvulling, zowel kwantitatief als kwalitatief. Onttrekkingen of infiltraties doen geen onevenredige afbreuk aan andere belangen, en tasten duurzaamheid grondwatersysteem niet aan; Betrouwbare en duurzame drinkwaterwinning voor iedereen in Fryslân; drinkwater is van goede kwaliteit. Evenwicht vraag en aanbod; Onttrekkingen van grondwater of infiltraties mogen geen onevenredige afbreuk doen aan andere belangen, en duurzaamheid grondwatersysteem niet aantasten; Grote industriële onttrekkingen zijn toegestaan voor laagwaardig gebruik (zoals koelwater), mits voldoende onderbouwd dat er geen redelijke alternatieven zijn; 	<ul style="list-style-type: none"> Meer aandacht voor gewenst. Samen met gemeenten en waterschap meer werk maken van waterrobuust bouwen: bouwen van risicovolle functies in lage gebieden alleen als voldoende hoog wordt gebouwd of andere voorzieningen worden getroffen. Handhaven van dit uitgangspunt. Jaarlijkse taakstelling verdrogingsbestrijding niet opnemen in Omgevingsvisie. Uitgangspunt handhaven. Principe van zuinig en meervoudig ruimtegebruik (bijv. drinkwatervoorraad i.r.t. geothermie) ook in de diepe ondergrond uitwerken, bijv. door kanskaart te ontwikkelen voor de verschillende ondergrondse functies. Handhaven. Handhaven. Handhaven. Zo'n uitspraak hoeft niet in Omgevingsvisie te staan. 	<ul style="list-style-type: none"> Afwegen of het nodig is om 'waterrobuust bouwen' te regelen in Omgevingsverordening. Bij toepassing watertoets voor ruimtelijke plannen in ieder geval nadrukkelijker op letten. Concrete invulling van dit uitgangspunt opnemen in Omgevingsprogramma Water. Jaarlijkse taakstelling verdrogingsbestrijding natuurgebieden opnemen en afwegen in Omgevingsprogramma Water, in afstemming op Omgevingsprogramma Natuur. Grondwaterstudie doet onderzoek naar grondwaterreserves. Dit kan leiden tot aanwijzen grondwaterreserves (ASV= aanvullende strategische voorraden) voor lange termijn met bijbehorende bescherming. Dit kan gevolgen voor het ruimtegebruik en ruimtelijke ontwikkelingen en energieopwekking. Resultaten t.z.t. vertalen in Omgevingsvisie. Zie hierboven. In de grondwaterstudie wordt nader onderzocht of dit beleidsuitgangspunt gehandhaafd kan worden Zulke uitspraken kunnen ook in Omgevingsprogramma water worden opgenomen.

<i>was</i>	<i>wordt</i>	<i>onderbouwing</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Bodemenergiesystemen beïnvloeden elkaar niet negatief. Daarom systemen op elkaar afstemmen; mogen ook geen risico's voor grondwater opleveren. • Voor peilbeleid gelden kaders per deelgebied: <ul style="list-style-type: none"> ○ Zandgebieden: extra inzetten op waterconservering en vasthouden vrij afstromend water; ○ Waddengebied: accent op conservering, zelfvoorziening en vergroten zoetwatervoorraad; ○ Noordelijk kust- en zeeleigebied: accent op terugdringen verzilting; ○ Veenweidegebied: accent op vertragen inklinken veenpakket en voorkomen negatieve gevolgen daarvan; ○ IJsselmeer: Met Deltabeslissing IJsselmeergebied geldt voor IJsselmeer ander peilbeheer. Hiervoor zullen mitigerende maatregelen worden uitgevoerd. Gelet op negatieve effecten, voorkomen dat in toekomst het peil nog verder opgezet wordt. Daarom op langere termijn minder afhankelijk worden van zoet water uit IJsselmeer; • Schade en overlast tijdens extreme droogte door tekort zoet grond- of oppervlaktewater zoveel mogelijk beperken. In verdringingsreeks aangeven hoe water dan verdeeld wordt. 	<ul style="list-style-type: none"> • Handhaven. Deze uitspraak heeft een relatie met op-gave energietransitie. In dat kader is al aangeven dat geothermie en KWO goed op grondwater worden afgestemd. Geothermie en KWO kunnen strijdig zijn met drinkwaterwinning. Dit kan betekenen dat keuzes gemaakt moeten m.b.t. locaties en/ of wijze van energiewinning of drinkwaterwinning. • Kaders peilbeleid op hoofdlijnen handhaven. Zie ook Veenweidevisie en Agenda IJsselmeergebied 2050, hierboven; keuze van PS over peilverhoging IJsselmeer na 2050, kan tot aanpassing van peilbeheer IJsselmeer leiden. • Handhaven. Verdringingsreeks opnemen in programma water. Daarnaast uitwerken van het voorzieningenniveau in het Deltaplan zoet water. 	<ul style="list-style-type: none"> • Verdere invulling van kaders peilbeleid (inhoud en proces) opnemen in Omgevingsprogramma water en in Omgevingsverordening. Dit biedt meer flexibiliteit en ruimte voor maatwerk, ook om te spelen op nieuwe ontwikkelingen en inzichten. • Verdringingsreeks opnemen in Omgevingsprogramma water biedt mogelijkheden om snel in te spelen op nieuwe ontwikkelingen en inzichten.

<i>was</i>	<i>wordt</i>	<i>onderbouwing</i>
<p><u>Schoon water</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Oppervlaktewater van goede kwaliteit voor gezonde en veerkrachtige ecosystemen; water kan veilig gebruikt worden door bedrijven en burgers. Water is schoon als de doelstellingen voor chemische en ecologische toestand volgens Kaderrichtlijn Water (KRW)⁷ zijn gehaald. Voor overige wateren (geen onderdeel van KRW) gelden nu geen kwaliteitsdoelen. • Doelen KRW zijn uiterlijk in 2027 behaald. • Provincie is verantwoordelijk voor bescherming van openbare drinkwatervoorziening. • Streven naar uitstekend imago als gastvrije water(recreatie) provincie. Op alle aangewezen zwemlocaties kan veilig en in schoon water gezwommen worden. Inzet op méér aangewezen zwemlocaties. In 2027 voldoen alle zwemlocaties minimaal aan kwaliteitsklasse 'goed' volgens wet Hygiëne en veiligheid badinrichtingen en zwemgelegenheden. • Friese burgers zijn als eindgebruikers goed geïnformeerd over waterketen in relatie tot eigen handelen (waterbewustzijn) en weten wat ze zelf kunnen doen om water en energie te besparen en welke afvalproducten niet in waterketen terecht moeten komen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Doelstelling handhaven. De doelstellingen voor de overige wateren worden in 2021 toegevoegd. Dit betrekken bij KRW doelstelling. • Handhaven. • Handhaven. • Handhaven. Inzet op meer zwemlocaties kan genoemd worden; dit dient meerdere doelen (o.a. recreatie, gezondheid, vestigingsklimaat, kwaliteit leefomgeving), en past daarmee goed bij principes 'koppelen en verbinden', en 'gezond en veilig'. • Handhaven 	<ul style="list-style-type: none"> • Invulling doelstelling, in combinatie met maatregelen, uitwerken in Omgevingsprogramma water. Voor de 'overige wateren' worden samen met de derde KRW stroomgebiedsbeheerplannen in 2021 de ambitie en kwaliteitsdoelen bepaald. Sturen op ecologie in wateren die direct invloed op het KRW waterlichamen hebben (afwenteling), is een aanbeveling. • Urgentie/ prioriteit afwegen en regelen in Omgevingsprogramma water. • Bescherming grondwater (incl. evt. strategische grondwatervoorraden) regelen in Omgevingsverordening. • Maatregelen voor (meer) zwemlocaties uitwerken in Omgevingsprogramma water, incl. urgentie/ prioriteit. • Voorlichting, educatie e.d. verder uitwerken in Omgevingsprogramma water.

⁷ De Kaderrichtlijn Water (KRW) is een Europese richtlijn met daarin doelen voor waterkwaliteit voor verschillende typen water, die in 2027 gerealiseerd moeten zijn.

<i>was</i>	<i>wordt</i>	<i>onderbouwing</i>
<ul style="list-style-type: none"> • “Wij volgen de ontwikkelingen van de waterkwaliteit in het grondwatersysteem nauwlettend. Daarmee zorgen we voor een goed en actueel inzicht in de kwaliteit van het grondwater. Deze informatie is cruciaal voor het bepalen van het beleid.” <p>In het Streekplan staan nog enkele specifieke punten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ruimtelijke reservering voor een of meer boezemgemalen in NW en NO Fryslân; • Inrichten min. 350 ha. waterretentiegebieden; • Uitbreiding Friese boezem met min. 700 ha.; • Zoekgebied extra spuicapaciteit Afsluitdijk; • Onderzoek noodzaak calamiteitenpolders; • Onderzoek naar regionale waterconservering; • Alleen in bijzondere situaties is nog ruimte voor nieuwe buitendijkse ontwikkelingen: voor watergebonden functies en herstructurering van bestaande functies; voorwaarden hierbij zijn aangegeven, evenals aantallen permanente strandpaviljoens per Waddeneiland; • Aankondiging van een checklist voor de watertoets als handreiking aan gemeenten voor invulling van de waterparagraaf in ruimtelijke plannen; o.a. gebruik maken van waterkansen- en waterrisicokaarten. 	<ul style="list-style-type: none"> • Handhaven <ul style="list-style-type: none"> • Deze punten zijn deels achterhaald, deels nog actueel (zie hiervoor). Actuele punten op doelniveau opnemen in Omgevingsvisie, en daarmee vereenvoudigen/ globaler maken; voor het overige uitwerken in programma water. Checklist watertoets is niet gemaakt; deze zou alsnog i.o.m. gemeenten en waterschap verder invulling kunnen krijgen op programmaniveau, als service voor de watertoets (bijv. voor de uitwerking van waterrobuust bouwen). 	<ul style="list-style-type: none"> • Monitoring van (grond)waterkwaliteit verder invullen in Omgevingsprogramma water. <ul style="list-style-type: none"> • Actuele punten (realisatie van doelen) zo nodig verder uitwerken in programma water.